

Naturskyddsföreningen Gävleborg

Vattenmyndigheten i Bottenhavets vattendistrikt
Länsstyrelsen i Västernorrlands län
871 86 Härnösand

Gysinge 31 oktober 2019

Remissvar Samrådsunderlag - Viktiga vattenfrågor i Bottenhavets vattendistrikt

Naturskyddsföreningen Gävleborg (NFG) vill börja med att tacka för ett utförligt och väl genomarbetat samrådsunderlag som är lättläst och inbjudande och samtidigt inte hymlar med de utmaningar som vi står inför. Det skulle vara önskvärt att denna samrådshandling togs på största allvar och ledde till mängder av konkreta åtgärder, våra vatten är i skriande behov av detta. Tyvärr är risken stor att så inte blir fallet. I mångt och mycket tar detta underlag upp många av de svårigheter våra vattenekosystem står inför. När det t.ex. gäller vattenkraften och skogsbruket finns det dock mer att säga än vad som tas upp i detta.

Innan vidare resonemang förs kan det vara på sin plats att förtydliga att dessa utgår från Naturskyddsföreningens kärnvärden och NFG anser därtill att samrådsunderlaget i sig räcker som källa till detta remissvar. Med andra ord kommer vi inte att fördjupa oss i några detaljer, sätta några siffror på t.ex. hur mycket skogsbruket kan tänkas vara skyldigt samhället för sina negativa effekter på vattenekosystemen. Vi anger heller inte hur många faktiskt fungerande fiskpassager som kan tänkas finnas inom distriktet eller dylikt.

NFG instämmer verkligen i att takten för åtgärdsarbetet måste öka och det gäller landet som helhet. Våra vatten har länge behandlats styvmoderligt med dikningar, rätningar, flottningar, dämmen, borttagande av kantzoner osv. För att vända den negativa trenden innan det uppstår ytterligare irreversibla effekter måste takten på åtgärdsarbetet öka. Vi behöver restaurera fler våtmarker nu liksom återställa fler vattendrag, riva dammar, ta bort mindre vattenkraftverk osv. Det är med detta liksom de miljöfarliga kemikalierna, det går inte att vänta på EU, tydligare lagstiftning etc. utan dessa åtgärder behöver ske omgående. Därmed inte sagt att tydligare lagstiftning är högst önskvärt.

När en talar om åtgärder kommer en osökt in på finansiering. Att t.ex. riva ut en gammal damm är inte gratis liksom att återställa ett vattendrag efter tidigare flottledsrensning. När det gäller tidigare försyndelser kan det vara svårt att finna någon ansvarig, men när det gäller befintliga vattenkraftverk, skogsbruksbolag osv. är ansvaret klockrent. Om dessa skulle ersätta samhället för de skador på ekosystemen som de har givit upphov till skulle finansieringen av restaureringsåtgärder med största sannolikhet vara fixad.

Naturskyddsföreningen Gävleborg

Det är tragiskt att skogsbolagen fortfarande kommer så billigt undan med den tandlösa skogsvårdslagen som sköld. Hur många kantzoner intill våra vattendrag har inte avverkats inom distriktet och hur många vattendrag och våtmarker har inte körts sönder? Med andra ord är det högst önskvärt med en tydligare lagstiftning där även förorenare såsom skogsbolagen också får betala för sina illgärningar. Det är dags att inte bara prata om PPP utan verkligen omsätta den i praktiken och på så sätt också få finansiering till ett utökad åtgärdsarbete.

Vi vill vidare påminna om att vi inte accepterar den nationella plan för miljöanpassning av vattenkraften som nu skickats till regeringen från Havs- och vattenmyndigheten, Energimyndigheten och Svenska Kraftnät. Vi vet att VM Bottenhavet inte har deltagit i framtagandet av denna NAP, men det är också ett av problemen med NAP, att inte relevanta myndigheter (VM, länsstyrelserna, Kammarkollegiet) och inte heller miljöorganisationer fått vara med och råda över NAP. Det så kallade riktvärdet på 1,5 TWh eller 2,3 procent maximal produktionsförlust är inte underbyggt av några som helst fakta, och det är i strid med hur vattendirektivet ska genomföras. Dessutom är det ett ensidigt skydd av vattenkraftsintressen utan att man tagit hänsyn till exempelvis ökande nederbörd som enligt t.ex. norska Sintef kommer att medföra mellan 5-7 TWh mer vattenkraft redan 2050, allt annat lika. Resultatet blir orimliga, t.ex. 0,1 procent av vattenkraftens produktion får ianspråkta i Ångermanälven för miljöåtgärder. Förutom att det är absurt att kalla resultatet att kraftverken då fått moderna miljövillkor, är det ett monumentalt misslyckande av miljöpolitiken att undanta 40 % av Sveriges elproduktion från miljöåtgärder.

När det gäller vidareutveckling av samverkan och dialog samt distriktets vattenråd har NFG följande att inflika: Syftet med vattenråden är mycket bra, men frågan är hur väl vattenråden uppfyller detta syfte. NFG kan endast uttala sig om hur det ser ut inom Gävleborgs län och där är vattenråden mycket homogena d.v.s. det är mest myndighetsrepresentanter och vattenkraftsbolagsrepresentanter som sitter i dessa. Det vore önskvärt att det förekom naturvårdsrepresentanter inom samtliga vattenråd (det gäller Sverige som helhet) annars är det väldigt lätt att dessa frågor faller mellan stolarna och att vattenråden istället blir grupper för inbördes beundran. Det finns heller inte några enkla sätt att komma med i dessa vattenråd (åtminstone inte inom Gävleborgs län).

Vad gäller anpassningar inför ett föränderligt klimat är givetvis detta av yttersta vikt då klimatförändringarna redan är över oss. NFG vill dock betona en aspekt av dessa som gärna glöms bort. Förutom att strandskyddet borde bli mer aktuellt än någonsin då vattennivåerna på olika håll kommer att höjas och därmed nya byggnader riskera hamna under vattennivån så innebär dessa

Naturskyddsföreningen Gävleborg

klimatförändringar stora påfrestningar på alla redan hårt ansatta ekosystem och då inte minst våra vattenkosystem. Faktum är att vi inte vet hur eller hur mycket dessa kommer att drabbas, vi vet att t.ex. flera fiskarter inte mår bra av förhöjda vattentemperaturer, men exakt hur klimatförändringen kommer att påverka systemen i deras helhet är svårt att förutspå. Det är därför av yttersta vikt att försiktighetsprincipen tillämpas så mycket som det bara går. Om vi inte vet vad ytterligare ett vattenkraftverk, exploatering av mark intill ett vattenkosystem etc. innebär för systemets fortsatta funktion i och med det redan ansträngda tillståndet som uppstått i klimatförändringarnas spår då är det dags att sätta ner foten och säga nej. I den mån det skulle vara möjligt borde även detta ingå i vattenförvaltningen precis som tanken var med avrinningsområdes- och vattendistriktsperspektiv. Detta går även helt i linje med EU-kommissionens vägledning för hantering av klimatförändringen i vattenförvaltningsarbetet. Om förbättringskraven inte får sänkas med klimatförändringen som ursäkt innebär det också i praktiken att det kan komma att krävas fler nekande till exploateringar, vattenkraftsutbygganden etc.

Behovet av förbättrat kunskapsunderlag synes högst aktuellt. Det är mycket vi ännu inte vet, men även här kommer försiktighetsprincipen in. Eftersom vi inte vet hur belastade ekosystemen är och hur pass nära de är en kollaps så bör vi vara extra försiktiga med att belasta systemen ytterligare med mänsklig verksamhet. Det här är ett allmängiltigt ställningstagande och inte konkret. Varför NFG likväl väljer att nämna detta är för att det tydligt bör framgå inom vattenförvaltningen att vi inte kan nå full kunskap och därför bör vara mer försiktiga än vad vi har varit historiskt sett samt att vi när det gäller restaureringsåtgärder och diverse naturvårdsåtgärder inte ständigt kan vänta på förbättrat kunskapsunderlag.

VISS är ett fantastiskt verktyg, men det är onekligen i skriande behov av förbättring, det är svåröverskådligt och inte användarvänligt. Än idag ger det heller inte en översiktlig bild av t.ex. ett vattens naturvärden. Nog vore det väl härligt om t.ex. skyddade områden och arter kunde stå med i beskrivningen av vattenförekomsterna. Detta för oss vidare in på något annat som inte nämns i samrådsunderlaget. Det finns skyddade områden där vattenkosystemen är en stor del till varför områdena har skyddats, det gäller t.ex. Färnebofjärdens nationalpark och Naturreservat Testeboån. Borde inte detta bättre inkluderas i vattenförvaltningsarbetet? Vore det inte önskvärt att sådana vattenförekomster får extra hög prioritet och att kraven på god ekologisk status t.o.m. kanske höjs? Det här hänger även ihop med samverkan, framförallt inom och mellan myndigheter. Att en vattenförekomst ingår i ett naturreservat eller t.o.m. nationalpark är inte oviktigt. Återigen berörs även lagstiftningen, det borde finnas en tydligare koppling mellan de lagar som berör skyddad natur och den indirekta påverkan på denna (Färnebofjärdens nationalpark blir t.ex. i allra högsta grad påverkad av alla uppströms liggande vattenkraftverk).

Naturskyddsföreningen Gävleborg

Vad gäller KMV anser NFG att dessa borde behandlas bättre. När så många vattnekosystem redan är påverkade av mänsklig aktivitet och klimatförändringarna redan är över oss så kan inte längre undantag göras. Detta kan liknas vid läget i skogen, egentligen borde all avverkning av naturskogar stoppas och nya naturskogar återskapas för att klara den biologiska mångfalden på sikt. Detsamma gäller för KMV. Att som resonemangen nu går försöka sänka kraven på att förbättra KMV är fel väg att gå, vattenkraftsbolagen behöver inte få fler fördelar.

Slutligen vill NFG tacka för ett fint samrådsunderlag och beklaga den utveckling vi står inför där vattenmyndigheterna riskerar att försvinna. Det är NFG fulla övertygelse att så inte bör bli fallet.

Jenny Olsson

Ordförande Naturskyddsföreningen Gävleborg